

Blahopřání k životnímu jubileu RNDr. Petra Petráše, CSc.

Stále mladě vypadající Petr Petráš slaví letos osmdesátku! Připojujeme se ke gratulantům a na úvod chceme říci podstatnou věc, kterou je jeho úžasné člověčenství: Petr se chová nejen v odborných kruzích, ale i mimo ně, ke každému jako k mladšímu bratru/sestře a trpělivě pomáhá vše odborné i neobdobné vysvětlovat. Vede diskuse, jaké se dnes v polarizovaném světě už vůbec nevidí – s respektem k jinému názoru a jeho nositeli. Dnes již není mnoho vědců a odborníků jako je on, kteří by chtěli mladším začínajícím pomáhat, nejen v odborné rovině, ale i svým příkladem ve stále důležitější rovině lidské. Petr je úžasně vstřícný a ochotný kdykoliv pomoci. A i když jemu samotnému není možná vždy do skoku, pohodu rozdává dále.

Petr se narodil se v Praze na Starém Městě, 25. února 1942. Jako 9letý kluk se na základní škole v Klánovicích poprvé setkal s oborem bakteriologie, coby představitel slavného doktora Kocha ve školní divadelní hře „Bacilínek“. Tehdy ovšem sotva tušil, že právě bakteriologie se mu za několik let stane nejen velkým koníčkem, ale doslova a především chlebem každodenním.

Již od mládí byl Petr nadšen chemií. V roce 1959, po maturitě na Nerudově gymnáziu v Praze, úspěšně složil přijímací zkoušky na Vysokou školu chemicko-technologickou, ale z kádrových důvodů nebyl přijat. Na radu svého tatínka se vyučil elektrikářem-osvětlovačem v Barrandovských filmových studiích a mnohokrát mu za toto rozhodnutí v duchu děkoval. Podle jeho vlastních slov je elektrikářina jednou z nejpraktičtějších dovedností pro život. Na chemii ovšem nezanevřel. V této době se zúčastnil vědomostní televizní soutěže „Desetkrát odpověz“, kde exceloval („se ztrátou jediné kytičky“) v oboru „Chemie kolem nás“. Následovalo studium na Přírodovědecké fakultě UK Praha, obor anorganická chemie, úspěšně obhájil doktorskou práci a v roce 1969 byl promován doktorem přírodních věd. Kandidátskou práci obhájil v roce 1972.

V roce 1970 se dr. Petrášovi naskytlá příležitost nastoupit na místo biochemika v Národní referenční laboratoři (NRL) pro typizaci stafylokoků pod vedením dr. Věry Matějovské. Od roku 1991 je dr. Petráš vedoucím NRL pro stafylokoky. Za dobu více než 50letého působení Petra Petráše v NRL bylo zavedeno mnoho nových metod a publikovány nespočetné metodické návody bezprostředně využitelné pro praxi. Patří se uvést alespoň jeden příklad za všechny – metodický návod s názvem ORIDES – nástroj umožňující snadnou a rychlou **O**rientační **I**dentifikaci **S**tafylokoků na základě jednoduše proveditelných biochemických testů. Spektrum činnosti laboratoře obsahuje širokou problematiku týkající se stafylokoků od jejich identifikace přes produkci toxinů, faktory virulence, typizaci kmenů až po sledování hromadných výskytů stafylokokových infekcí. Stafylokoky se jako jedno z nejčastějších agens uplatňují v etiologii nemocničních nákaz. A zcela jistě to není náhoda, že právě Petr Petráš dostal pod střechu Centra epidemiologie a mikrobiologie Státního zdravotního ústavu (CEM SZÚ) i přístroj MALDI, kterému neřekne jinak, než „Madla“ a tráví s ní nad analýzou „stafoušků“ (a nejen těch) spousty času. NRL pro stafylokoky pravidelně spolupracuje jak s tuzemskými, tak i zahraničními laboratořemi (Brno, Londýn, Lyon aj.) a dlouhodobě udržuje sbírku kmenů pro další analýzy.

S klidným svědomím můžeme prohlásit, že stafylokoky se staly Petrovou „druhou“ rodinou a je vždy velice milé poslouchat, když se zanícením a jiskřičkami v očích hovoří o „svých milovaných stafoušcích“. Petr je popularizátorem bakteriologie, který svým osobitým projevem a obrovským nadšením umí zaujmout a nadchnout každého posluchače či čtenáře. Petrovu úžasnou osobnost dokresluje i to, že vytvořil unikátní cenu Zlatého stafylokokoka, kterou uděluje od roku 1993 každoročně kolegům z oboru „stafylokokologie“.

V letech 1994–2005 vykonával dr. Petráš funkci zástupce vedoucího CEM SZÚ. V letech 1992–2008 byl vedoucí odborné skupiny Střevní bakteriální infekce a v letech 2014–2020 vedoucí odborné skupiny Stafylokokových a alimentárních bakteriálních infekcí v CEM SZÚ.

Petr Petráš napsal řadu publikací, z nichž většina se zabývá vlastnostmi stafylokokových kmenů. Se svými brněnskými kolegy se podílel na popsání nových druhů stafylokoků: *Staphylococcus simiae*, *S. pragensis*, *S. edaphicus* a nejnověji *S. rattii*. Mimo jiné je také spoluautorem na identifikačních pracích dr. Evy Aldové popisujících nové české rody *Budvicia* a *Pragia*, původně z čeledi *Enterobacteriaceae*.

Pravidelně přednáší na nejrůznějších vzdělávacích akcích, odborných seminářích a sympoziích v ČR i v zahraničí. Více než 20 let působil na katedře mikrobiologie Institutu postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví a vychoval několik mikrobiologických generací. Jako trvalé připomenutí jeho významu byl v roce 2013 po něm pojmenován nový druh stafylokoků *S. petrasii*.

Další oblastí Petrova profesního zájmu je redakční činnost. Je členem redakční rady časopisu Společnosti pro epidemiologii a mikrobiologii (SEM) – *Epidemiologie, mikrobiologie, imunologie* vydávaného ČLS JEP. Od roku 1997 působí na pozici vedoucího redaktora měsíčníku *Zprávy Centra epidemiologie a mikrobiologie* (*Zprávy CEM*), vydávaného od roku 1992 Státním zdravotním ústavem. S obrovským a obdivuhodným nadšením každý měsíc zajišťuje a s pečlivostí sobě vlastní připravuje vydání nového čísla časopisu, jehož náplní jsou informace o epidemiologické situaci v ČR, krátké aktuální příspěvky pracovníků odborných oddělení CEM, NRL v SZÚ i mimo SZÚ a dalších odborníků v epidemiologické a mikrobiologické problematice z celé České republiky. *Zprávy CEM* se během let s neopomenutelnou Petrovou zásluhou staly špičkovým informačním systémem přinášejícím recentní epidemiologické a mikrobiologické informace jak pro tuzemské, tak pro zahraniční zájemce. Pro Petra je příznačné, že o *Zprávách CEM* mluví jako o „*Zprávičkách*“.

Petr Petráš byl a je členem řady národních i mezinárodních odborných společností: Československá společnost mikrobiologická, Společnost pro epidemiologii a mikrobiologii ČLS JEP, dříve to byly Subcommittee on

phage typing of staphylococci IUMS a New York Academy of Sciences.

Vzpomínky by nebyly úplně bez připomenutí Petrových aktivit ve Společnosti pro epidemiologii a mikrobiologii (SEM) ČLS JEP. Od roku 2003 je členem výboru SEM, kde působil několik volebních období jako vědecký sekretář. Členové výboru SEM ocenili obětavou prací dr. Petráše udělením Čestného členství SEM (2008), Čestné medaile ČLS JEP (2012), Čestného členství ČLS JEP (2013) a Zlaté pamětní medaile ČLS JEP (2017).

Významnou práci dr. Petráše pro mikrobiologickou obec ocenily další odborné společnosti: Československá společnost mikrobiologická (ČSSM) udělením Patočkovy medaile (2013) a Čestného členství (2016) a Společnost mikrobiologických laborantů udělením Čestného členství (2017).

Kromě profesních zájmů má Petr Petráš ještě mnoho dalších nadprůměrných znalostí a koníčků, které by se vešly hned do několika dalších životů – je například členem České genealogické a heraldické společnosti, nadšeným fotografem a kameramanem, milovníkem české historie, divadla a klasické hudby... a vlastně všeho, do čeho se vždy s vervou pustí.

Děkujeme tímto nejen Petrovým spolupracovníkům, ale také jeho rodině, která jej podporuje, a i díky ní je Petr „duší pořád mlád“ a plný energie, kterou neustále zahrnuje své okolí.

Milý Petře, děkujeme Ti za odborné i lidské zkušenosti, které nám každodenně předáváš, děkujeme za úžasnou podporu a práci, kterou nám všem poskytuješ. Přejeme Ti za všechny spřízněné duše mnoho zdraví, optimismu a úspěchů do dalších let.

Jménem všech kolegů a přátel:

členové výboru Společnosti pro epidemiologii a mikrobiologii ČLS JEP, členové redakční rady časopisu *Epidemiologie, mikrobiologie, imunologie*, členové redakční rady časopisu *Zprávy Centra epidemiologie a mikrobiologie*, kolegové z Centra epidemiologie a mikrobiologie SZÚ

Po dohodě šéfredaktorů byl příspěvek otištěn i v časopise Zprávy Centra epidemiologie a mikrobiologie.